

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI
MEKTEPKE SHEKEMGI HÁM MEKTEP BILIMLENDIRIW
MINISTRIGI
QÁNIGELESTIRILGEN BILIMLENDIRIW MÁKEMELERI
AGENTLIGI QASÍNDAGÍ PEDAGOGIKALÍQ SHEBERLIK HÁM
XALÍQARALÍQ BAHALAW ILIMIY-ÁMELIY ORAYÍ**

**ULÍWMA ORTA HÁM MEKTEPTEN TÍSQARÍ BILIMLENDIRIW
SHÓLKEMLERI ANA TILI HÁM ÁDEBIYATÍ OQÍW PÁNI
OQÍTÍWSHÍLARÍN ATTESTACIYADAN ÓTKERIW USHÍN QÁNIGELIK
SÍNAĞÍNDÁ PAYDALANÍLATUĞÍN TEST TAPSÍRMALARÍ
SPECIFIKACIYASI**

Tashkent – 2026

MEKTEPKE SHEKEMGI, ULIWMA ORTA HÁM MEKTEPTEN TÍSQARÍ BILIMLENDIRIW MÁKEMELERI PEDAGOG KADRLARÍN ATTESTACIYADAN ÓTKERIW USHÍN ANA TILI HÁM ÁDEBIYATÍ PÁNINEN QÁNIGELIK SÍNAĞÍ TAPSÍRMALARÍ SPECIFIKACIYASI

Bul specifikaciya ana tili hám ádebiyatı oqıw páninen ulıwma orta bilimlendiriw mákemeleri oqıtıwshıların attestaciyadan ótkeriw qánigelik sınağında paydalanılatuğın test tapsırmalarınń mazmunı, dúzilisi, túri, forması, bahalaw kriteriyası hám ótkeriliw tártibine qoyılğan talaplardı ózinde sáwlelendiredi.

I. Uhwmalıq principler

Bahalaw maqseti – talabanlardıń ana tili hám ádebiyatı pánleri boyınsha teoriyalıq bilimleri, ámeliy kónlikpe hám qábiletlerin kompleksli bahalaw. Usı bahalaw nátiyjeleri tiykarında pedagog kadrlar attestaciyasına qabıl etiletuğın qararlar valid (tiykarlangan) bolıwın támiyinlew maqsetinde bahalawdıń barlıq basqışlarında validlik, isenimlilik, ádalat hám ashıqlıq-áshkaralıq principlerine ámel etiliwi támiyinlenedi.

II. Normativlik tiykarlar

1. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń “Mektepke shekemgi hám mektep bilimlendiriwi ministrligi hám onıń sistemasındağı shólkemler jumısın nátiyjeli shólkemlestiriw is-ilajları haqqında”ğı 2023-jıl 26-maydağı PP-79-sanlı Pármanı.

2. Ministrler Keńesiniń 2021-jıl 17-sentyabrdegi “Mektepke shekemgi, ulıwma orta, orta arnawlı, professional hám mektepten tısqarı bilimlendiriw mákemeleri pedagog kadrların attestaciyadan ótkeriw tártibin jetilistiriw is-ilajları haqqında”ğı 572-sanlı Qararı.

3. Ózbekstan Respublikası Ministrler Keńesiniń 2023-jıl 29-dekabrdegi “Mektepke shekemgi, ulıwma orta, orta arnawlı, professional hám mektepten tısqarı bilimlendiriw mákemeleri pedagog kadrların attestaciyadan ótkeriw tártibiniń jetilistiriliwi múnásibeti menen Ózbekstan Respublikası Ministrler Keńesiniń “Mektepke shekemgi, ulıwma orta, orta arnawlı, professional hám mektepten tısqarı bilimlendiriw mákemeleri pedagog kadrların attestaciyadan ótkeriw tártibin jetilistiriw haqqında” 2021-jıl 17-sentyabrdegi 572-sanlı qararına ózgeris hám qosımshalar kirgiziw haqqında”ğı 692-sanlı Qararı.

III. Bahalawdıń dúzilisi

Ana tili hám ádebiyatı pání oqıtıwshıları ushın qánigelik páninen 35, kásiplik

standartlarınan 5, pedagogikalıq sheberlikten 10, jámi 50 test tapsırması usınıladı hám ulıwma test tapsırmasın orınlaw ushın 105 minut waqıt berilgen. Bunda jawıq test tapsırmalarınan (*bir durıs juwaptı talap etetuǵın test tapsırmaları (J1), sáykeslendiriwdi talap etetuǵın test tapsırmaları (J2) hám izbe-izlikti talap etetuǵın test tapsırmaları (J3)*) paydalanıladı. Qánigelik pánlerinen dúziletuǵın test tapsırmalarınıń mazmun tarawı hám bahalanatuǵın bilim hám kónlikpeler boyınsha bólistiriliwi tómendegi kestedeki kestede sáwlelengen.

Test tapsırmalarınıń mazmunı, bahalanatuǵın bilim hám kónlikpeler boyınsha bólistiriliwi

1-keste

Mazmunı	Bilim hám kónlikpeler	Testler sanı
1. ANA TILI		20
1.1. Oqıw sawatxanlıǵı (1 – 5 sorawlar)		
Ilmiy-jámáátlik tekstti oqıp túsiniw	– <i>tekst mazmunına sáykes maǵlıwmattı anıqlaw;</i> – <i>maǵlıwmatlardı salıstırıw, ulıwmalastırıw hám waqıyalar izbe-izligin túsiniw;</i> – <i>teksttegi sebep-nátiyjeni anıqlaw, fakt hám pikirdi ajırata alıw;</i> – <i>tekst bólimleri arasındagı mazmun baylanıslılıǵın ańlaw;</i> – <i>teksttiń tiykarǵı ideyasın hám avtor poziciyasın anıqlaw, verbal hám vizual maǵlıwmatlardı birlestiriw hám juwmaq shıǵarıw.</i>	5
1.2. Tilden ámeliy paydalanıw (6 – 15 sorawlar)		
Sóylew hám imla	– <i>sóylew hám imladaǵı hár túrlilikti anıqlay alıw;</i> – <i>bas háripler, túbir hám qosımtalar, qosılıp hám ajratıp jazıw, sızıqsha menen jazıw sıyaqlı imla qaǵıydaların biliw, paydalana alıw;</i> – <i>fonetikalıq ózgerisler (sesler arttırılıwı, almasıwı hám túsiwi)di ajırata alıw;</i>	3
Puntuaciya	– <i>jazıwda irkilis belgilerin (soraw, úndew, kóp noqat; útir, sızıqsha, qos noqat; noqatlı útir, qawıs, tırnaqsha) durıs qollana alıw;</i>	2
Stilistika	– <i>qosımtalardıń konteksttegi wazıypasın túsiniw, ajratıw hám durıs qollanıw;</i> – <i>sózlerdiń konteksttegi mánisi hám wazıypasın túsiniw, ajratıw hám durıs qollanıw;</i> – <i>berilgen jaǵdayǵa say sóylem úlğilerin tańlaw.</i>	3
1.3. Til teoriiyası hám lingvistikalıq tallaw (16 – 20 sorawlar)		

Lingvistikalıq tallaw	– tekst (gáp)ti házirgi qaraqalpaq ádebiy tili fonetikalıq normaları tiykarında tallaw; – tekst (gáp)ti házirgi qaraqalpaq ádebiy tili leksikalıq normaları tiykarında tallaw; – tekst (gáp)ti házirgi qaraqalpaq ádebiy tili morfemalıq normaları tiykarında tallaw; – tekst (gáp)ti házirgi qaraqalpaq ádebiy tili morfologiyalıq normaları tiykarında tallaw; – tekst (gáp)ti házirgi qaraqalpaq ádebiy tili sintaksislik normaları tiykarında tallaw;	7
2. ÁDEBIYAT		15
2.1. Kórkem tekst talqılawı (21 – 25 sorawlar)		
Kórkem tekst (proza, drama) talqılawı	– tekst mazmunına say tema tańlay alıw; – úzindi tiykarında obrazlarǵa táriyip beriw; – qaharmanlardıń ruwxıy halatı hám keshirmelerin anıqlaw; – teksttiń ulıwmalıq mazmunın túsiniw; – ashıq ayılmaǵan pikirler, ideyalar dı ańlaw.	5
2.2. Ádebiyat tariyxı (26 – 33 sorawlar)		
Milliy ádebiyat	– ulıwma orta bilimlendiriw baǵdarlamasına kirgizilgen qaraqalpaq xalıq awızeki dóretiwshiligi úlğilerin túsiniw, talqılaw hám bahalaw; – ulıwma orta bilimlendiriw baǵdarlamasına kirgizilgen qaraqalpaq poeziyası úlğilerin túsiniw, talqılaw hám bahalaw; – ulıwma orta bilimlendiriw baǵdarlamasına kirgizilgen qaraqalpaq prozası úlğilerin túsiniw, talqılaw hám bahalaw; – ulıwma orta bilimlendiriw baǵdarlamasına kirgizilgen qaraqalpaq dramaturgiyası úlğilerin túsiniw, talqılaw hám bahalaw.	6
Jáhán ádebiyatı	– ulıwma orta bilimlendiriw baǵdarlamasına kirgizilgen jáhán ádebiyatı tariyxında áhmiyetli orın iyelegen epikalıq hám dramalıq shıǵarmalardı túsiniw, talqılaw hám bahalaw; – jáhán ádebiyatı tariyxında áhmiyetli orın iyelegen lirikalıq shıǵarmalardı túsiniw, talqılaw hám bahalaw.	2
2.3. Ádebiyat teoriiyası hám kórkem talqı (34 – 35 sorawlar)		

Klassikalıq lirika talqısı	– shıǵarmanıń janrı, ırǵaq hám uyqasın anıqlaw, kórkem usıllardı talqılaw; – klassikalıq tekst mazmunın ańlaw.	2
-----------------------------------	---	---

Tekstlerge qoyılatuǵın talaplar

2-keste

Q/t	Tekstler	Mazmunlıq talaplar	Muǵdarlıq talaplar
1	Ilimiy-jámáátlik tekst	<i>Akademiyalıq stilde jazılǵan, belgili bir tarawǵa arnalǵan, keń auditoriyaǵa (qánigesi emeske de) mólsherlengen, grafikalıq elementlerdi de óz ishine alǵan ilimiy-jámáátlik tekst (test tapsırıwshı ushın tanıs emes, ámeldegi sabaqlıqlarǵa kirgizilmegen)</i>	350-500 sóz
2	Kórkem tekst (proza, drama)	<i>Qaraqalpaq tilinde jazılǵan (yaki awdarma islengen) kórkem tekst (prozalıq yaki dramalıq shıǵarmadan úzindi) (test tapsırıwshı ushın tanıs emes, ámeldegi sabaqlıqlarǵa kirgizilmegen)</i>	350-600 sóz

Kásiplik standartları hám pedagogikalıq sheberlikten dúziletuǵın test tapsırmalarınń mazmun tarawı hám bahalanatuǵın bilim hám kónlikpeler boyınsha bólistiriliwi

3-keste

1. KASIPLIK STANDARTÍ (36 – 40-sorawlar)		5
1.1. Kasiplik standartlar	– pedagogtıń kásiplik standartların (oqıw procesin jobalastırıw, bilimlendiriw nátiyjeliligin támiyinlew, ózlestiriwdi bahalaw hám qayta baylanıstı usınıw, tárbiyalıq jumıstı shólkemlestiriw, qawipsiz rawajlandırıwshı bilimlendiriw ortalıǵın jaratıw hám támiyinlew, ózin-ózi rawajlandırıw hám kásiplik ósiw, kásiplerler hám bilim alıwshılardıń ata-anaları menen birge islesiw) biliw hám pedagogikalıq jaǵdaylarda qollay alıw.	5
2. PEDAGOGIKALÍQ SHEBERLIK (41 – 50- sorawlar)		10

2.1. Ulıwma pedagogika	– pedagogika, didaktika, tárbiya hám jas psixologiyasınıń tiykarları hám qatnasların biliw hám berilgen jaǵdayǵa sáykesin tańlay alıw; – pedagogikanıń principielerin (sanalılıq hám belsendilik, kórgizbelilik, sistemalılıq hám turaqlılıq, ilimiylik, teoriya hám ámeliyat birligi hám basqalar) biliw hám berilgen jaǵdayǵa sáykesin tańlay alıw; – tárbiya hám onıń túrlerin biliw, bir-birinen parıqlaw hám berilgen jaǵdayǵa sáykesin tańlay alıw; – sabaq hám onıń túrlerin biliw, sabaqtı jobalastırıw, shólkemlestiriw hám klastı basqarıw qatnasıqların anıq jaǵdaylarda qollay alıw; – klass basshısınıń huqıq hám minnetlemelerin biliw, klass hújjetleri menen isley alıw, olardı júrgiziwde durıs izbe-izlikke ámel etiw, klass jámaátin durıs qalıplestiriw, qatnasta pedagogikalıq etika qaǵıydalarına ámel etiw, ata-analar menen birge islesiwdiń nátiyjeli túrlerin tańlaw, mashqalalı jaǵdayda eń maqul strategiyalıq qatnastı qollanıw; – pedagogikalıq etika, sóylew, texnika, dóretiwshilik, pedagogikalıq ádep, bilimlilik/kompetentlilik, sóylesiw mádeniyatı, takt/náziklik, kreativlik, refleksiya hám kásiplik ósiw tiykarların biliwi hám berilgen jaǵdayǵa sáykesin tańlay alıwı; – pedagogikalıq qábilet hám onıń túrlerin (didaktikalıq qábilet, akademiyalıq qábilet, perseptiv-pedagogikalıq qábilet, sóylew mádeniyatı, shólkemlestiriwshilik qábileti, kommunikativlik qábileti, avtoritarlıq qábileti hám basqalar) biliw hám anıq jaǵdaylarda qollana alıw; – bilimlendiriw texnologiyaların (joybargá tiykarlangan bilimlendiriw, mashqalalı bilimlendiriw, birgeliktegi bilimlendiriw, evristikalıq bilimlendiriw, shaxsqa baǵdarlangan bilimlendiriw, interaktiv bilimlendiriw, differencial bilimlendiriw, integral bilimlendiriw, oynalı bilimlendiriw, inklyuziv bilimlendiriw hám basqalar) biliw hám jaǵdaylarga sáykes keletuǵının tańlay alıw;	7
2.2. Oqıtıw metodikası	– pán tarawı boyınsha oqıtıw qatnasları, metodikası hám texnologiyaların biliw; – pán tarawı boyınsha oqıtıw usılları hám metodların parıqlaw hám berilgen jaǵdayǵa sáykesin tańlaw; – pán tarawı boyınsha berilgen bilimlendiriw jaǵdayına baylanıslı qabıl etilgen qararlarǵa baha beriw.	3

Kognitiv kónlikpelerdiń bólistiriliwi

4-keste

Q/t	Kognitiv dáreje	Túsindirmesi	Testtegi úlesi (%)
1	Biliw	Pánge tiyisli teoriyalıq maǵlıwmatlar, terminler, qaǵıydalar, túsiniqlerdi eslep qalıw, olardıń mazmunı, maqseti hám qollanılıwın túsiniw	8
2	Qollanıw	Bilim, túsiniq hám proceduralardı jańa (tanıs emes) kontekstlerde qollana alıw	35
3	Pikirlew	Faktler, dáliller, pikirlerdi salıstırıw, talqılaw, boljaw hám juwmaq(lar) shıǵarıw	7

IV. Bahalaw kriteriyası

Test tapsırıwshınıń ulıwma balın esaplaw ushın hár bir durıs juwap ushın 2 ball, nadurıs juwap ushın 0 ball beriledi. Qánigelik páninen maksimal ball 100 baldı quraydı.

V. Imtixan tártibi

Qadaǵan etilgen qurallar: imtixan waqtında mobil telefon, aqıllı saat, planshet yaki elektron esletpelerden paydalanıw qatań qadaǵan etiledi.

Tártip hám intizam: nusqa kóshiriw, járdem soraw yaki járdem beriw, imtixan dawamında sóylesiw, ruqsatsız shıǵıw sıyaqlı jaǵdaylar qadaǵan etiledi.

Baqlawshı tártip buzıwshılıqtı anıqlaǵanda, onı rásmiylestirip, tınlawshını testten shetlestiredi hám nátiyjesi biykarlanadı.

VI. Inklyuziya hám sáykeslendiriw

Jeke tálimge mıtájligi bar talabanlar ushın qosımsha 15 % waqt beriledi. Sonday-aq, tapsırmalardıń beriliw forması hám túri de olarǵa say hám qolaylı formada usınıladı.

Kóriw baǵdarında imkaniyatı sheklengen talabanlardıń sorawlardı oqıp beriw ushın arnawlı texnikalıq járdemshi menen keliwine ruqsat etiledi, tek sorawdıń durıs juwabın aytıwı múmkin emes.

VII. Usınis etiletuǵın tiykarǵı ádebiyatlar

Aytıp ótiw orınlı, test tapsırmalarınǵın mazmunı tómendegi usınis etilgen ádebiyatlarda sáwlelengen mazmun, principler hám kózqaraslar menen sáykeslendiriledi. Talabanlar usı tiyisli ádebiyatlar mazmunın yadlaw arqalı joqarı ball alıwdı kútpewi kerek. Usınis etilgen ádebiyatlar qánigelik sınaqlarına tayarlıq kóriw deregi sıpatında xızmet etedi.

Ana tili

5-klass. Qaraqalpaq tili (I, II bólim) sabaqlıǵı / G.S. Patullaeva, S.R. Kadirimbetova; redaktor Z.A. Ismaylova. – Tashkent: Novda Edutainment, 2024.

6-klass. Ana tili sabaqlıǵı G.S. Patullaeva, S.R. Kadirimbetova. Tashkent – 2022.

7-klass. Ana tili sabaqlıǵı. M.Dáwletov, Z.Ismaylova, Z.Kazimbetova. Tashkent – 2022.

8-klass. Qaraqalpaq tili sabaqlıǵı. Z.M.Kazimbetova, K.N.Atamuratova, G.J.Uzakbaeva, K.Sh.Jiemuratova, A.A.Seytmuratova. Tashkent – 2025.

9-klass. Qaraqalpaq tili sabaqlıǵı. Z.M.Kazimbetova, X.Y.Tolıbayev, R.A.Niyetova, S.S.Toremuratova. Tashkent – 2025.

10-klass. Ana tili sabaqlıǵı. Sh.N.Abdinazimov, Z.A. Ismaylova, Z.M.Kazimbetova. Tashkent – 2022.

11-klass. Qaraqalpaq tili sabaqlıǵı. Sh.Abdinazimov, Z.Ismaylova, B.Qutlımuratov. Tashkent – 2018.

“Qaraqalpaq tiliniń orfografiyalıq sózligi” – M.Dáwletov, Sh.Abdinazimov. Nókis, “Bilim” baspası, 2020.

“Qaraqalpaq tiliniń túsindirme sózligi” – Avtorlar jámaáti. Bas ilimiy redaktor Sh.N.Abdinazimov. Nókis, “Qaraqalpaqstan” baspası, 2023.

Ádebiyat

5-klass ádebiyat sabaqlıǵı (I, II bólimler). P.E. Nurjanov, J. Umatova, G.A. Begmuratova, D.M. Nurseytov; redaktor Sh.A. Smamutova. – Tashkent: Novda Edutainment, 2024.

6-klass ádebiyat sabaqlıǵı. Q.Orazimbetov, B.Genjemuratov, G.Begmuratova. Tashkent – 2022.

7-klass ádebiyat sabaqlıǵı. R.Niyetova, I.Mámbetov, G.Jaqsimova. Tashkent – 2022.

8-klass ádebiyat sabaqlıǵı. K.Palımbetov, S.Kadirimbetova, R.Niyetova, D.Nurseytov. Tashkent – 2025.

9-klass ádebiyat sabaqlığı. K.Palimbetov, Z.Bekbergenova, S.Kadirimbetova, D.Nurseytov. Tashkent – 2025.

10-klass ádebiyat sabaqlığı (I, II bólimler). Q.Orazimbetov, B.Genjeuratov, G.Begmuratova. Tashkent – 2022.

11-klass ádebiyat sabaqlığı. K.Allambergenov, Q.Orazimbetov, M.Bekbergenova, Z.Bekbergenova. Tashkent – 2018.

K.Q.Orazimbetov. “Qosıq teoriyası” – Tashkent, 2010.

Pedagogikalıq sheberlik hám kásip standartları boyınsha

1. Ulıwma orta bilimlendiriw mektep oqıtıwshıları ushın kásiplik standartı.
2. Mavlonova R.A., Umumiy pedagogika. Darslik. – Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2018. – 528 b.
3. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. Darslik, – Toshkent: “Bayoz” nashriyoti, 2025. – 504 b.
4. Tolipov O‘., Ro‘ziyeva D. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. O‘quv qo‘llanma. – Toshkent: “Innavatsiya-ziyo” nashriyoti, 2019. – 276 b.
5. Yuldasheva D. O‘zbek tilini o‘qitish metodikasi. Darslik. –Buxoro: “Sadriddin Salim Buxoriy” nashriyoti, 2021.– 424 b
6. Husanboyeva Q., Niyozmetova R. Adabiyot o‘qitish metodikasi (I-II). Darslik – Toshkent: “Innavatsiya-ziyo” nashriyoti, 2022. – 400 b. // – 392 b.

*Esletpe: test tapsırmalarınıń mazmunı usınıs etilgen ádebiyatlarda sáwlelendirilgen mazmun, princip hám kózqaraslar menen sáykeslendiriledi, biraq test tapsırmaları tikkeley dereklerden alınbaydı. Mamanlıq sınagına tayarlıq kóriw procesinde usınıs etilgen ádebiyatlar eslep qalıw deregi sıpatında xızmet etiwden góre, ulıwma kásiplik tayarlıqtı bekkemlewge qaratılğan.